

International Holocaust Remembrance Alliance

Švietimo darbo grupės dokumentas

Mokymas apie holokaustą be jį išgyvenusiųjų¹

Prasidėjus švietimui apie holokaustą, daugelyje šalių neatsiejama jo dalimi tapo holokaustą išgyvenusiųjų žmonių pasakojimai. Jie tebėra pagrindiniai liudytojai formaliajame ir neformaliajame ugdyme, klasėse, muziejuose ir per mokinių apsilankymus atmintinose vietose.

Kita vertus, daugelyje arba beveik visose šalyse iškilo būtinybė mokyti holokausto be jį išgyvenusių ir savo akimis mačiusių žmonių, galinčių ateiti į klases ir pasikalbėti su mokiniais. Iš demografinių faktų matyti, kad jauniausieji holokaustą išgyvenusieji asmenys gyvena aštuntą–devintą dešimtmetį, daugelis jų buvo slepiami ir neprisimena stovyklų ar rezistencinių judėjimų. Tokio pat amžiaus yra ir „Pasaulio teisuoliai“ ir „Išlaisvintojai“. Todėl reikia sukurti kitą mokymo mechanizmą, kuris būtų kuo arčiau patyrimo, kai klausomasi pasakojimo iš pirmų lūpų. Laimei, sukauptos didelės įrašytų istorijų kolekcijos, kuriomis galima pasinaudoti klasėje. Pietų Kalifornijos universiteto (angl. *University of Southern California* – USC) Šoa fondo Vizualinės istorijos ir švietimo institutas, taip pat kitos įstaigos turi daug medžiagos ir gali ją pasidalyti.

Be abejo, holokaustą išgyvenusiųjų liudijimai – tai tik vienas iš mokymosi apie holokaustą aspektų, ir nors jis ypač svarbus, istorijos žinios kaupiamos iš įvairiausių šaltinių.

USC Šoa fondo instituto nuomone, kai liudijimai naudojami tinkamai:

- istorija įgyja pavidalą;
- mokiniams padedama mokytis istorijos per individualią prizmę;
- mokiniai ir mokytojai gali įvertinti stereotipų, neteisingo suvokimo ir (arba) apibendrinimų pavojų;
- mokiniai gali atsisakyti ankstesnio neteisingo suvokimo apie studijuojamą laikotarpį ar temą, taip pat apie įvykius ir (arba) žmones, susijusius su šia tema;
- mokiniai gali išmokti atpažinti įvairaus pobūdžio pirminių šaltinių informaciją;

¹ Ši ataskaita tik informacinio pobūdžio. Faktinius pareiškimus pateikė ekspertai. Tarptautinis holokausto atminties aljansas (angl. *International Holocaust Remembrance Alliance* – IHRA) nepateikė savo nuomonės dėl šios ataskaitos duomenų išsamumo ar tikslumo. Nei pati ataskaita, nei joje pateikta nuomonė neturėtų būti laikoma oficialia IHRA ar jos valstybių narių pozicija.

- mokiniai gali išmokti skirti faktus ir nuomonę, svarbią ir nesvarbią informaciją;
- mokiniai gali pradėti veiksmingai mokytis ir suprasti istoriją;
- mokiniai gali suprasti ilgalaikes neigiamas ekstremalaus persekiojimo ir traumos pasekmes;
- mokiniai gali susipažinti ir nauju ir įvairiu požiūriu, temomis, atskirais įvykiais ar istorinio įvykio ar laikotarpio sąvokomis.

Be abejo, šiuos liudijimus būtina įtraukti į mokymo programą ir pateikti istorijos mokymo kontekste, taip pat pagrįsti tinkamais dokumentais. Prieš rodant vaizdinę medžiagą, mokiniai turi būti susipažinę su kontekstu ir jiems turi būti suteikta galimybė po to apie tai pagalvoti.

Maria Ecker, atsakinga už Austrijoje vykdomą projektą „Das Vermaechtnis“ (liet. „Paveldas“), pateikė keletą pasiūlymų, kaip panaudoti holokaustą išgyvenusiųjų liudijimus. Šie pasiūlymai taip pat tinkami liudijimams, įrašytiems į vaizdo įrašus:

- Panaudokite šaltinio unikalumą. Jeigu liudijimo galima tik klausytis, galbūt netenkama galimybės gauti visos jo kokybės. Jeigu mokiniai skatinami dėmesingai žiūrėti ir klausyti, stebėti, kaip žmogus pasakoja savo istoriją (veido išraiška, gestus, kalbą, intonaciją...), jie gali gauti daug vertingos informacijos.
- Pagalvokite apie šaltinio kilmę. Dauguma garso ir vaizdo įrašų su liudijimais buvo padaryti praėjusio šimtmečio paskutinį dešimtmetį. Tuo metu holokaustą išgyvenusieji jau buvo senyvo amžiaus ir pasakojo apie savo prieš kelis dešimtmečius patirtus dalykus. Be to, liudijimai – tai komunikacijos proceso rezultatas: klausėjas daro didžiulį poveikį pačiam interviu dėl to, kokius klausimus užduoda ir kaip žodžiais ar neverbaliniu būdu reaguoja į pasakojimą. Liudijimams įtakos turi ir interviu vieta, atmosfera.
- Papasakokite visą gyvenimo istoriją. Paprastai dėl laiko trūkumo klasėje per pamokas kalbama tik apie persekiojimą, o mokiniams įdomu ir jie turi daugiau sužinoti apie tolesnį holokaustą išgyvenusiųjų gyvenimą.

*Mokytojai turi pasirinkti, kokias dalis žiūrėti. Jie gali duoti užduotį mokiniams kitas dalis pažiūrėti savarankiškai.

Interneto svetainių, iš kurių galima atsisiųsti garso ir vaizdo įrašų su liudijimais, pavyzdžiai

- USC Šoa fondo Vizualinės istorijos ir švietimo institutas
<http://college.usc.edu/vhi/>

Šioje interneto svetainėje yra liudijimų įvairiomis kalbomis ir juos galima atsisiųsti, pvz.
<http://college.usc.edu/vhi/croatian>

- Buenos Aires Shoah Museum (Buenos Airių Šoa muziejus)
www.museodelholocausto.org.ar
- HOLOCAUSTUL
www.idce.ro/holocaust

- Mauthausen Memorial
http://www.mauthausen-memorial.at/index_open.php

Interneto svetainių su geriausia praktika pavyzdžiai:

- Austrija
erinnern.at (Nacionalinis socializmas ir holokaustas: atmintis ir dabartis)
www.erinnern.at
- Izraelis
Jado Vashemo tarptautinė holokausto studijų mokykla
www.yadvashem.org
- Rumunija
HOLOCAUSTUL
www.ideo.ro/holocaust